

خطبه نماز جمعه مسجد امام علی (ع) هامبورگ
امام مسجد و مدیر مرکز اسلامی هامبورگ
حجت الاسلام والمسلمین دکتر رضا رضانی

تاریخ : جمعه ۱۲ یونی ۲۰۰۹ برابر با ۲۲ خرداد ۱۳۸۸
مطابق با ۱۸ جمادی الثانی ۱۴۳۰

مکان:

Islamisches Zentrum Hamburg

Schöne Aussicht 36

22085 Hamburg

Tel: 040/ 22 12 20

سلسله مباحث قرآن شناسی (۷) شیوه های انس با قرآن

«باسمه تعالی شانه»

در مباحث پیشین اشاره گردید که قرآن کلام خالق هستی است که انسان با تمسک جستن به آن راه زندگی را خواهد آموخت و به سوی خداپرستی و تقرب به سوی خدای متعال حرکت خواهد نمود و نیز روشن گردید که قرآن به عنوان تنها کتاب جامع معارف است که به تمام ابعاد وجودی انسان پرداخته است و مخاطب خود را با مسائل اخلاقی ، عبادی و اجتماعی آشنا می سازد و بی شک هر کس با آن انس بگیرد و آیات نورانی آنرا تلاوت کند و به تدبّر و فهم آن بپردازد به یقین به گوهر وجودی خود پی خواهد برد و در سایه عمل به برنامه های ارائه شده از سوی قرآن از گمراهی و خطا در امان خواهد ماند و لذا باید با آن انس گرفت و در تمام لحظه های زندگی با آن همدم بود .

وقتی به آیات و روایات مراجعه می کنیم ضرورت انس با قرآن را بدست خواهیم آورد زیرا وقتی که قرآن خود را نور و کتاب مبین^۱ و شفا و رحمت برای مؤمنین^۲ معرفی می کند و نیز تاکید می کند که به وسیله این کتاب هر کس به رضا و خشنودی الهی می رسد و هدایت می یابد^۳ و در آیات دیگر به این نکته اشاره می کند که قرآن انسان را از

تاریکیها به نور و روشنائی هدایت خواهد نمود^۴ پس باید با آن ارتباط و انس برقرار نمود تا خود را از هر آلودگی و آفتی پاک سازد. این نوع تاکیدها در روایات هم فراوان به چشم می خورد چه اینکه از حضرت علی (ع) روایت شد که به ابن حنیفه فرمود: " بر تو باد تلاوت قرآن و عمل به آن و لزوم فرایض و شرایع و حلال و حرام و امر و نهی آن و تهجد به آن و تلاوتش در شب و روزت " ° و نیز در وصف پرهیزگاران که با قرآن مانوس اند فرموده است « آنها شب هنگام بر پا ایستاده و قرآن را با تدبر تلاوت می کنند ، جان خود را با آن محزون می سازند و داروی درد خود را از آن بر می گیرند، هرگاه به آیه ای که در آن شوق و امید است می رسند، با علاقه فراوان به آن روی آورده و با چشم جانشان بسیار در آن تأمل می کنند ، گویی تحقق آیه را به چشم می بینند و هر گاه به آیه ای که در آن بیم و اندرز است می رسند گوش های دلشان را برای شنیدنش باز کرده اند، چنان که گویی صدای زبانه آتش سوزان دوزخ و به هم خوردن زبانه هایش در گوش جانشان طنین انداز است .^۶

در این قسمت مناسب است که به شیوه های انس با قرآن اشاره شود :

اولین قدم برای اینکه هر مسلمانی با قرآن انس بگیرد آموختن قرآن و خواندن و قرائت آن است و باید هر شبانه روز مقداری از اوقات را به قرائت قرآن اختصاص دهد زیرا هنگام قرائت قرآن، مسلمانان وظائف و تکالیف خود را مرور کرده و نسبت به عمل کردن آن غفلت نخواهند داشت . قرآن کریم می فرماید : " فاقروا ما تیسر من القرآن " ° « قرآن را ، هر اندازه که برایتان ممکن است بخوانید » و در صورتیکه جایگاه و آثار این قرائت و تلاوت را بدانیم هیچگاه نسبت به آن کوتاهی نخواهیم کرد خصوصاً زمانی که تلاوتها با طهارت باطن توأم باشد که در این صورت به تعبیر امام صادق (ع) : اهل آسمان از خانه ای که با طهارت تلاوت قرآن می کند کسب نورانیت می نمایند .^۸ و البته آداب تلاوت را هم نباید از یاد برد از جمله طهارت و پاکیزگی جسمی است و اینکه با حالت وضو باشد و مناسب است با مسواک کردن فضای دهان را برای ادای کلمات الهی پاکیزه کند چه اینکه پیامبر اکرم (ص) به یاران خود فرمود : « راه قرآن را پاکیزه کنید ، گفته شد: ای رسول خدا راه قرآن چیست؟ فرمود : دهان های شماست . پرسیدند : با چه چیزی ؟ فرمود با مسواک .^۹

در هنگام قرائت از شر شیطان رجیم به خدا پناه ببرید.^{۱۰} و اخلاص در قرائت را مورد توجه قرار دهد زیرا قاری ممکن است قرائت قرآن را برای افزایش سرمایه پشت خود و اینکه به نوعی بر دیگری تقدم پیدا کند قرار دهد و نیز ممکن است در هنگام تلاوت در ادای حروف و صورت قواعد را رعایت کند ولی حدود قرآن را تضييع می نماید و اما عده ای هستند که قرآن را تلاوت می کنند و در صددند دردهای قلب خود را با آن علاج نمایند و به همین جهت شب را بیدار و به عبادت می گذرانند و با تلاوت قرآن مسیر زندگی خود را تعیین می کنند و از آن توشه می گیرند.

قدم دیگر برای انس با قرآن حفظ کردن آیات قرآن کریم است که در عصر نزول به واسطه همین حفظ کردن انسانهای پاک و برجسته کتاب الهی از تحریف و دسیسه های شیطانی حفظ شده. و حتی ائمه معصومین (ع) به آنان که حافظ قرآن بودند احترام می کردند و حتی ملاک های تقدم افراد در برخی از کارهای اجتماعی، قرائت و حفظ آیات قرآن بود. و پیامبر (ص) چنین کسانی را به منصب های چون فرماندهی و امامت جماعت می گماشت. حتی در جنگ احد، وقتی خواستند پیکر شهیدان را به خاک بسپارند شهیدی که بیشتر قرآن می دانست مقدم شمرده می شد.^{۱۱} برای حفظ قرآن اشتیاق قلبی، عزم و پشتکار، نظم و برنامه ریزی و تکرار لازم است.

قدم بعدی برای انس با قرآن اینست که سعی کند قرآن را با صوت زیبا تلاوت کنند و نیکو خواندن قرآن به اندازه ای ارزشمند است که پیامبر اکرم (ص) آن را زینت قرآن می داند.^{۱۲} و چون قرآن نثری آهنگین دارد در درون خود وزن و آهنگ ویژه ای دارد و برای همه تأثیر گذار و جذاب خواهد بود و لذا آنان که قرآن را تلاوت می کنند اگر با صوت بخوانند و یا لا اقل آنان که صوت زیبا دارند از آنان بشنوند تأثیر عمیقی در روح و روان آنها خواهد گذاشت و از اثر آن برخوردار خواهند بود.

و از جمله قدم های مهم انس با قرآن فهمیدن قرآن و بکار بستن آن در زندگی است زیرا احساس می کند که قرآن بهترین پناهگاه او برای ارائه راه و مقصد است و هیچگاه با داشتن چنین کتابی احساس تردید و دو دلی نخواهد کرد و با توجه به اینکه قرآن کتابی دارای مراتب و بسیار عمیق است انسان هر چه از معنای آنرا درک کند هیچگاه به پایان آن نخواهد رسید. و لذا برای انسان جالب است که همواره مراحل بُعدی فهم و درک خود

را افزایش دهد تا به حقیقت جدیدی نائل شود و همین نکته باعث می شود که تلاوت و قرائت او همیشه باشد ، بلکه آنرا جزء برنامه های اصلی زندگی خود قرار می دهد و از هر فرصتی برای تلاوت و قرائت و ژرف نگری در قرآن بهتر می جوید و به همین جهت در این مرحله به دنبال ترجمه و تفسیر می رود و تلاش می کند با مطالعه ، خود را به قرآن نزدیکتر سازد و از فضای معنوی قرآن بهره مند شود و لذا در سیره اهل بیت (ع) تلاوت قرآن جزء برنامه های اصلی بود و غالباً هر روز یک بار قرآن را ختم می کردند و در میان دانشمندان هم بودند که در سنین پائین قرآن را حافظ بودند و با آن انس عمیق داشتند مانند ابن سینا که در سن ده سالگی با قرآن مأنوس و حافظ آن بود^{۱۳} و سید بن طاووس در یازده سالگی تمامی قرآن را به خاطر سپرده بود^{۱۴} و رودکی شاعر پر آوازه ایرانی نیز با اینکه از نعمت بینایی بی بهره بود ولی در هشت سالگی تمام قرآن را حفظ کرده بود و قاریان معروف مانند استاد عبدالباسط ، محمد صدیق منشاوی و استاد پرهیزگار در سنین کم با قرآن مأنوس شده اند . امید است که ما نیز به فضل الهی با یادگیری ، حفظ ، تلاوت زیبا و فهم قرآن ، با آن انس بگیریم و در زندگی خود آنرا بکار بگیریم.

-
- 1 مانده : ۱۵ " قَدْ جَاءَكُمْ مِنَ اللَّهِ نُورٌ وَكِتَابٌ مُبِينٌ "
 - 2 اسراء : ۸۲ " وَنُنزِّلُ مِنَ الْقُرْآنِ مَا هُوَ شِفَاءٌ وَرَحْمَةٌ لِّلْمُؤْمِنِينَ "
 - 3 مانده : ۱۶ " يَهْدِي بِهِ اللَّهُ مَنِ اتَّبَعَ رِضْوَانَهُ سُبُلَ السَّلَامِ "
 - 4 ابراهیم : ۱ " كِتَابٌ أَنْزَلْنَاهُ إِلَيْكَ لِتُخْرِجَ النَّاسَ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ "
 - 5 نهج البلاغه
 - 6 نهج البلاغه خطبه ۱۸۴
 - 7 زمّل / ۲۰
 - 8 اصول کافی ج ۲ باب فی القراطه ص ۴۴۶
 - 9 میزان الحکمه ج ۸ ص ۸۵ و ۸۶ : " ان البيت الذى كان فيه المرء المسلم يتلو القرآن يتراءه اهل السماء كما يتراءى اهل الارض الكوكب الدرى فى السماء "
 - 10 نحل : ۹۸ " فَاِذَا قَرَأْتَ الْقُرْآنَ فَاسْتَعِذْ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ "
 - 11 تاريخ قرآن ص ۲۳۱
 - 12 ان حسن الصوت زينة للقرآن
 - 13 ریحانة الادب ج ۷
 - 14 ستاره فضیلت ج ۳ ص ۱۱۷